

DIAGNOZA NA POTRZEBY WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ORAZ OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE PSARY

Gmina Psary przystąpiła do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Dokument ten odgrywać będzie bardzo ważną rolę w nowym okresie programowania UE. Pozwoli bowiem wyznaczyć obszary problemowe na terenie Gminy a następnie priorytetowe działania w zakresie ich rewitalizacji.

Zgodnie „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”¹ REWITALIZACJA stanowi proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. OBSZAR ZDEGRADOWANY to natomiast przestrzeń, w której koncentrują się zjawiska negatywne (społeczne, gospodarcze, przestrzenne) oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców. Szczególnie znaczenie odgrywać będzie OBSZAR REWITALIZACJI. Jest to "obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, (...) na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację"². Nie może on obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkanym przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W przedmiotowej analizie uwzględniono przede wszystkim zalecenia zawarte w przytoczonym powyżej dokumencie. Zgodnie z nim *diagnoza opierać powinna się na mierzalnych wskaźnikach opisujących przede wszystkim zjawiska i problemy społeczne na danym terenie*. Uwzględniając zalecenia, że obszar wymagający wsparcia stanowi jednostkę charakteryzującą się kumulacją negatywnych zjawisk i procesów oraz stanowi szczególne znaczenie dla rozwoju lokalnego, dokonano analizy podstawowych obszarów funkcjonowania Gminy.

METODOLOGIA

---

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 3 lipca 2015 r., MliR/H 2014-2020/20(01)/07/2015.

² j.w., Rozdział 3, pkt 4.

Dla potrzeb wyznaczenia obszaru zdegradowanego określono listę potencjalnych wskaźników zgodnych z zapisami Wytocznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju.

przestrzennego zobrazowania wyników przyjęto podział Gminy na najmniejsze możliwe jednostki odniesienia, tj. miejscowości (ryc. 1).

Ryc.1. Podział Gminy Psary na miejscowości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Psarach.

Dla wydzielonych obszarów pozyskano materiał statystyczny dostępny w zasobach Urzędu Gminy w Psarach, jak i specjalnie w tym celu wygenerowany przez instytucje zewnętrzne, m.in. Powiatowy Urząd Pracy, Ośrodek Pomocy Społecznej w Psarach czy Komendę Powiatową Policji w Będzinie.

Uzyskane dane przeanalizowano pod kątem stworzenie zestawu porównywalnych wskaźników odnoszących wartość danej cechy do miejscowości. Weryfikacja wskaźników objęła następujące elementy:

- poprawność metodologiczną - wskaźnik powinien opisywać w sposób czytelny i przejrzysty dany problem, powinien być łatwy w odbiorze przez czytelnika,

łatwo weryfikowalny, powinien również różnicować przestrzeń Gminy i być skonstruowany zgodnie z zasadami matematycznymi i statystycznymi.

- poprawność przestrzenną - wskaźnik powinien zostać odniesiony do jednostki mniejszej niż Gmina, w tym przypadku do miejscowości³.

W wyniku tak przeprowadzonej procedury wskazano listę 13 wskaźników, które zastosowano dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wskaźniki te reprezentują podstawowe sfery funkcjonowania jednostki w aspekcie społecznym, funkcjonalno-przestrzennym, gospodarczym, technicznym i środowiskowym.

Dodatkowym narzędziem służącym pozyskaniu informacji na potrzeby zarówno diagnozy, jak i Lokalnego Programu Rewitalizacji były dokumenty o charakterze planistycznym Gminy, w tym „Strategia Rozwoju Gminy Psary na lata 2015-2025”.

Obszar zdegradowany zgodnie z treścią Wytycznych Ministerstwa to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych. Dlatego też w kolejnym etapie diagnozy podjęto próbę określenia, które obszary Gminy Psary charakteryzują się kumulacją problemów.

SFERA SPOŁECZNA

Bezrobocie

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w Gminie Psary zarejestrowanych było 463 bezrobotnych, co stanowiło 4% ogólnej liczby mieszkańców⁴. W odniesieniu do porównywalnych danych dla powiatu będzińskiego sytuacja na rynku pracy w Psarach wskazuje na niekorzystny trend. Na koniec 2014 roku wartość wskaźnika udziału bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnych w Gminie Psary wyniosła 6,4% i była wyższa o 0,3 punktu procentowego od wartości w powiecie. Niemniej jednak na tle województwa śląskiego (7,5%) sytuacja kształtuje się korzystniej⁵.

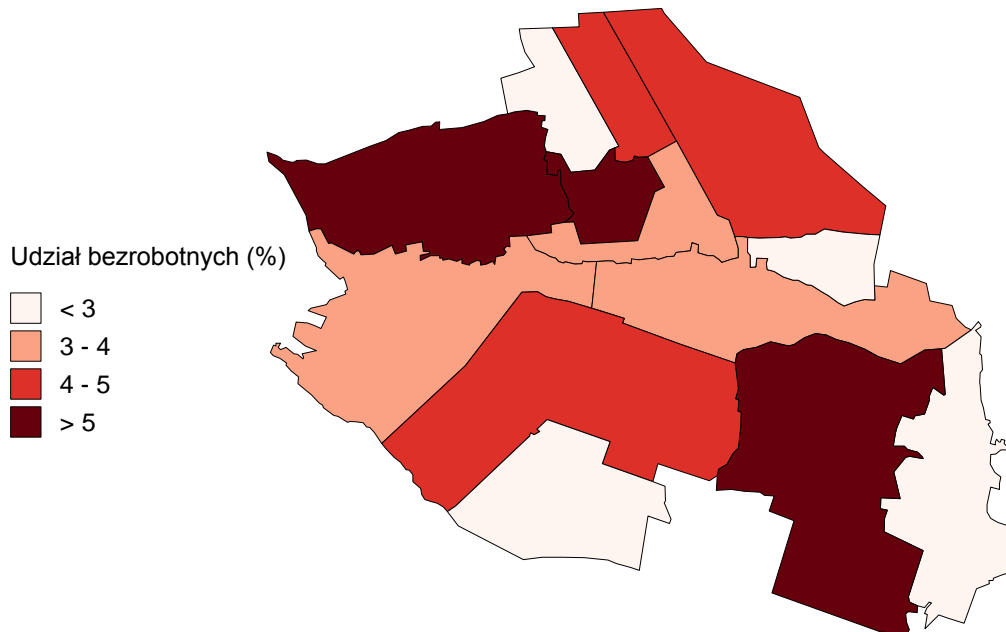
---

³ Część danych statystycznych charakteryzujących dane zjawisko czy proces nie jest agregowana przez instytucje do jednostek mniejszych niż gmina, co tym samym uniemożliwia ich wykorzystanie do analizy przestrzennej wewnątrz danej jednostki.

⁴ Stan na dzień 31 grudnia 2015 roku.

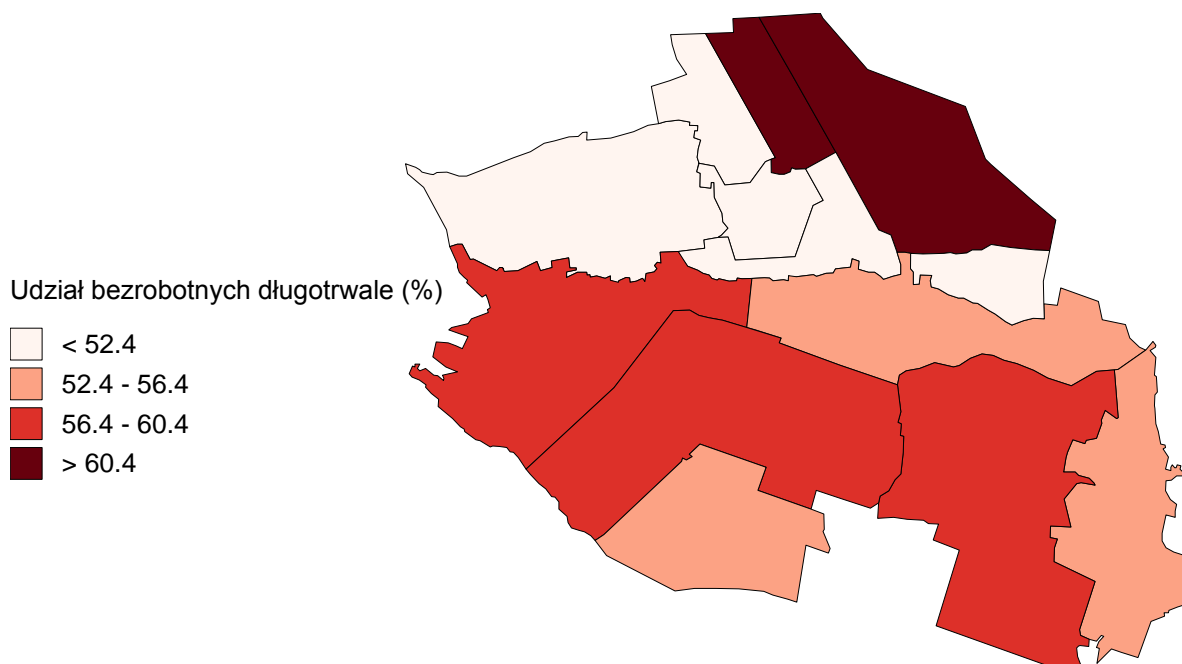
⁵ Na podstawie danych GUS – www.stat.gov.pl

Przestrzenny rozkład bezrobocia w gminie Psary wskazuje na znaczne, wewnętrzne dysproporcje. Rozkład wartości wskaźnika (udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców) w analizowanych miejscowościach mieści się w zakresie 1,0% (Brzękowice Górne) – 5,5% (Brzękowice Wał). Powyżej średniej wartość wskaźnika charakteryzowała 6 z analizowanych miejscowości (ryc.2).

Ryc. 2. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w całkowitej liczbie ludności.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy.

Analiza danych wskazuje również na rosnący problem wynikający ze stosunkowo dużego udziału osób, które nie posiadają pracy przez okres dłuższy niż 12 miesięcy. Grupa bezrobotnych długotrwale w Gminie Psary stanowi 56,4% wszystkich osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. Wartość powyżej średniej charakteryzowała 5 miejscowości: Gołąsza Górna, Dąbie, Strzyżowice, Psary i Sarnów.

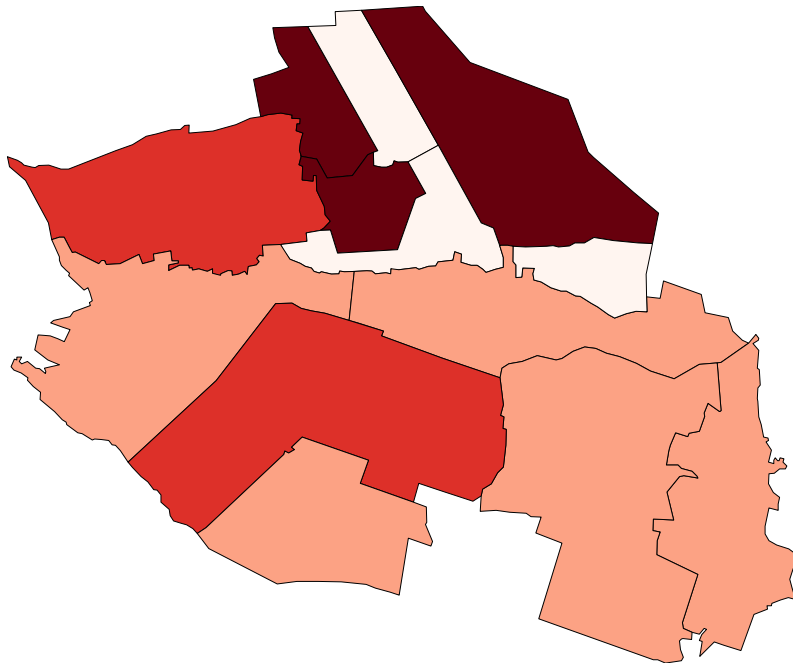
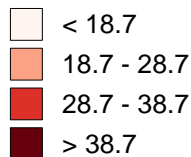

Ryc. 3. Udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy.

Jednym z wyraźnie zaznaczających się problemów społecznych na terenie Gminy jest bezrobocie wśród osób po 50-tym roku życia. Prawie 30% wszystkich osób pozostających bez pracy stanowią osoby, które ukończyły pięćdziesiąty rok życia. Zjawisko to jest szczególnie niekorzystne ze względu na spadek aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz rosnące zagrożenie wynikające ze względów ekonomicznych (konieczność wsparcia z tytułu pomocy społecznej). Udział ten jest ponadto silnie skorelowany z udziałem bezrobotnych o najniższym wykształceniu (wykształcenie gimnazjalne i poniżej oraz zasadnicze zawodowe). Analiza przestrzenna struktury wiekowej bezrobotnych wskazuje na dużą zmienność w rozkładzie wartości wskaźnika (ryc.3.). Wśród miejscowości odbiegających niekorzystnie od średniej dla Gminy (28,7%) wymienić należy Brząkowice Górne, Brząkowice Wał, Dąbie, Psary, Góra Siewierska.

Udział bezrobotnych
pow.50 roku życia (%)

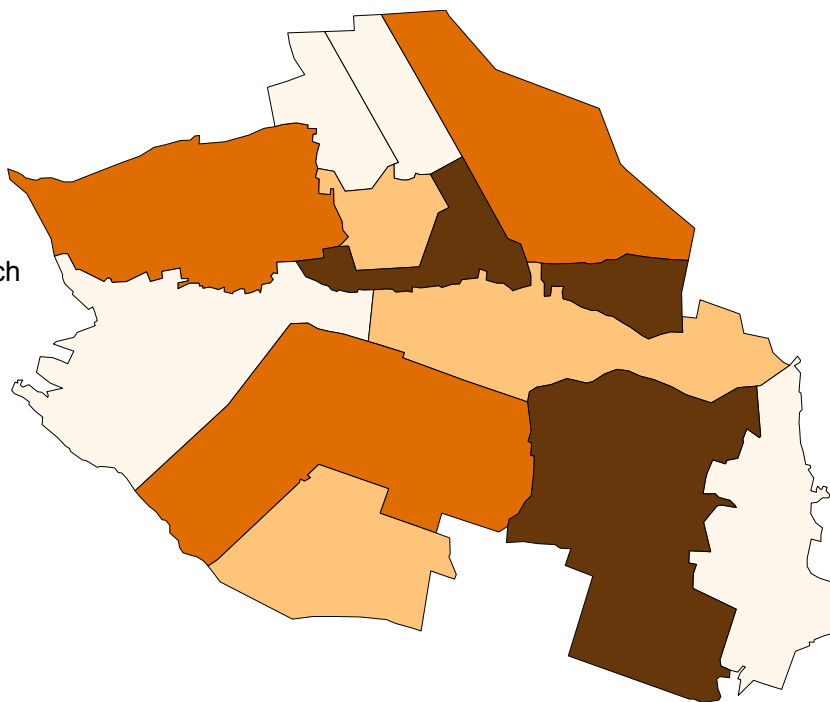
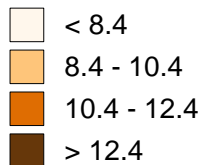
Ryc. 4. Udział bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy.

Ubóstwo

Ośrodek Pomocy Społecznej w Psarach w roku 2014 r wydał w sumie 736 decyzji z zakresu pomocy społecznej. Wsparciem objętych zostało w sumie 343 rodzin, z czego najwięcej z powodu ubóstwa (122 rodziny). Wskaźnik wskazujący na koncentrację problemów społecznych - liczba rodzin na 1000 mieszkańców, którym przyznano wsparcie socjalne z powodu ubóstwa, wskazuje rosnące dysproporcje w przestrzeni Gminy. Wartość wskaźnika powyżej średniej (10,51 rodzin) wystąpiła w 5 miejscowościach: Chrobakowe, Sarnów, Gołąsza Dolna, Dąbie i Psary. Rozmieszczenie najwyższych wartości analizowanego wskaźnika koresponduje z lokalizacją miejscowości o największym problemie bezrobocia. Wskazuje tym samym na ryzyko wykluczenia społecznego pewnych grup społecznych ze względu na ich postępującą pauperyzację i uzależnienie od stałej pomocy.

uwagę zasługuje również fakt, że na terenie całej Gminy znaczna liczba rodzin otrzymała wsparcie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (ponad 11 rodzin na 1000 mieszkańców). Tym samym można wskazać znaczną grupę osób narażonych na wykluczenie z powodu braku możliwości uczestniczenia w życiu społecznym Gminy z powodu utrzymującej się, często przewlekłej choroby.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo na 1000 mieszkańców

Ryc. 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo na 1000 mieszkańców.

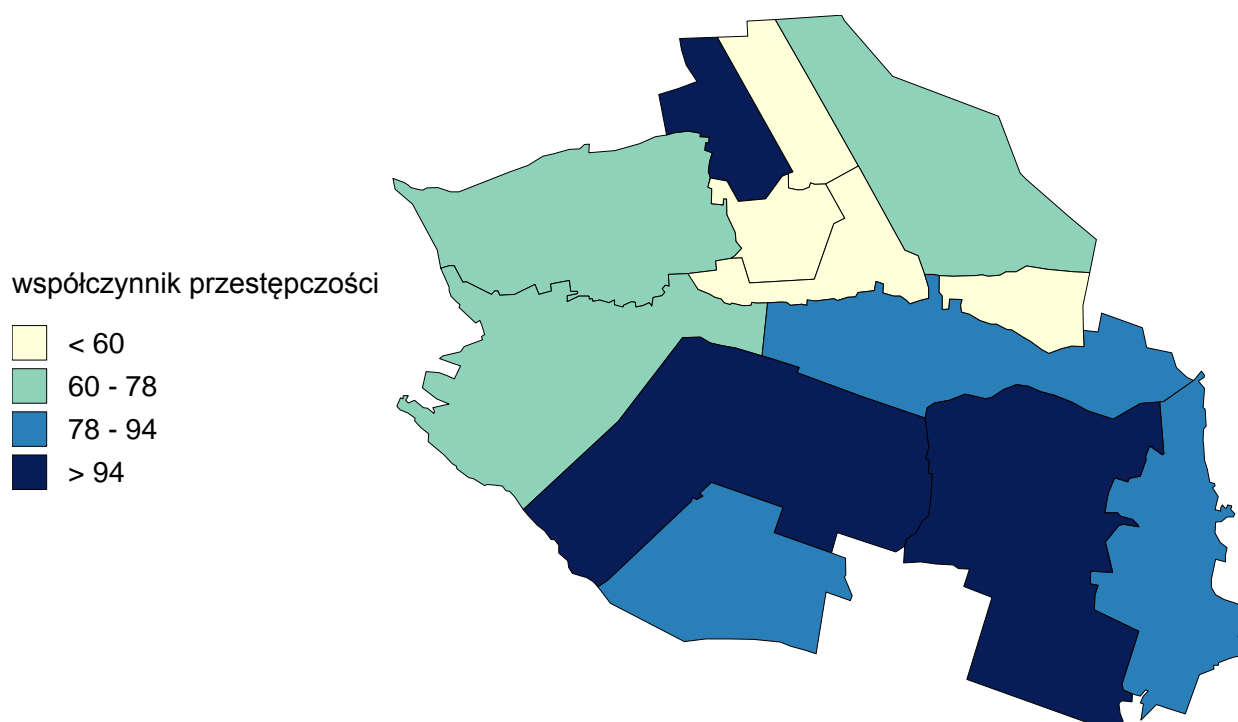
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej.

Przestępczość

Poczucie bezpieczeństwa stanowi jedno z podstawowych kryteriów oceny jakości życia w danej jednostce terytorialnej. Zgodnie z danymi Komendy Powiatowej Policji w Będzinie na terenie Gminy w 2014 roku miało miejsce 1008 czynów karalnych⁶. Analiza przestrzennego rozkładu czynów zagrażających bezpieczeństwu wskazała na znaczne dysproporcje w Gminie pod względem potencjalnego poczucia bezpieczeństwa. Wskaźnik zagrożenia przestępczością (liczba zdarzeń karalnych na 1000 mieszkańców) w Gminie Psary była na poziomie 86,8⁷. Wśród miejscowości, które przekroczyły wartość średnią wymienić należy: Brząkowitz Górne, Psary, Sarnów.

⁶ Przestępstwa stwierdzone oraz interwencje

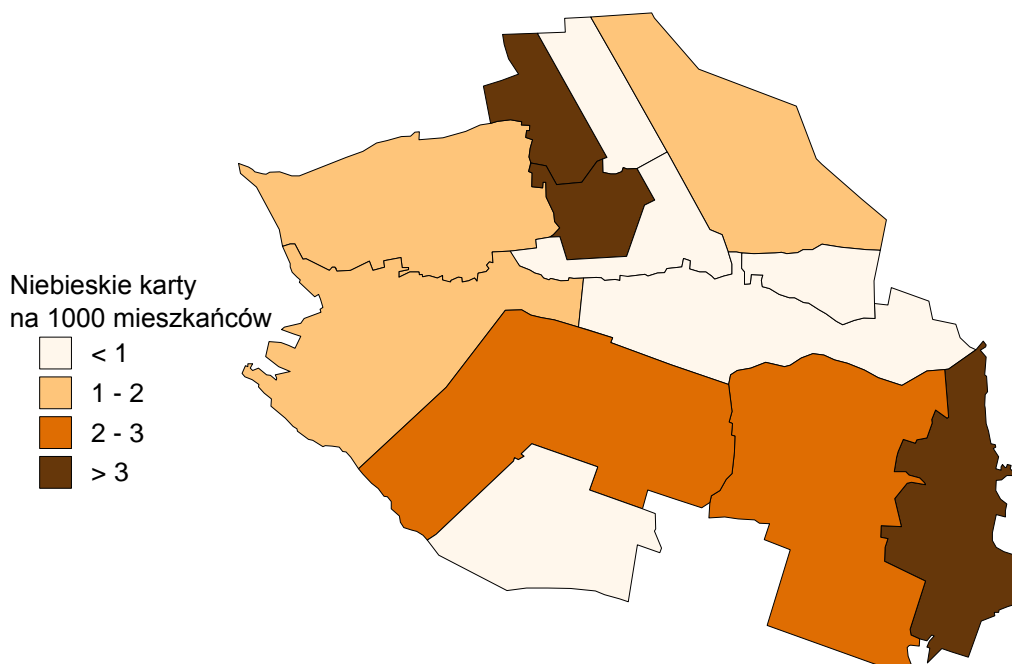
⁷ Dla potrzeb analizy obejmującej poczucie bezpieczeństwa uwzględniono we wskaźniku również interwencje Komendy Powiatowej Policji. Uwzględniając wyłącznie przestępstwa – wskaźnik przestępczości w gminie Psary w 2014 roku był na poziomie ok.12 czynów na 1000 mieszkańców (o 6 czynów mniej niż średnia dla województwa).

Ryc. 6. Wskaźnik zagrożenia przestępczością.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Będzinie.

Jako jeden z przejawów patologii społecznej o charakterze przestępczym uznać można przemoc w rodzinie. Na terenie Gminy Psary w 2014 roku założone zostały 23 "Niebieskie karty", tj. 2 karty na 1000 mieszkańców. Dysproporcje przestrzenne rozkładu wskaźnika są znaczne (ryc. 7). W pięciu miejscowościach nie odnotowanego przypadku przemocy domowej skutkującego założeniem "Niebieskiej karty". Niemniej jednak należy pamiętać, że w małych społecznościach lokalnych istnieje większe ryzyko zatajenia informacji o stosowanej w rodzinie przemocy. Wynika to z braku anonimowości, ale też wstydu i chęci zachowania istniejącego problemu w przysłowiowych „czterech ścianach”.

Ryc. 7. Liczba "Niebieskich kart" na 1000 mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej.

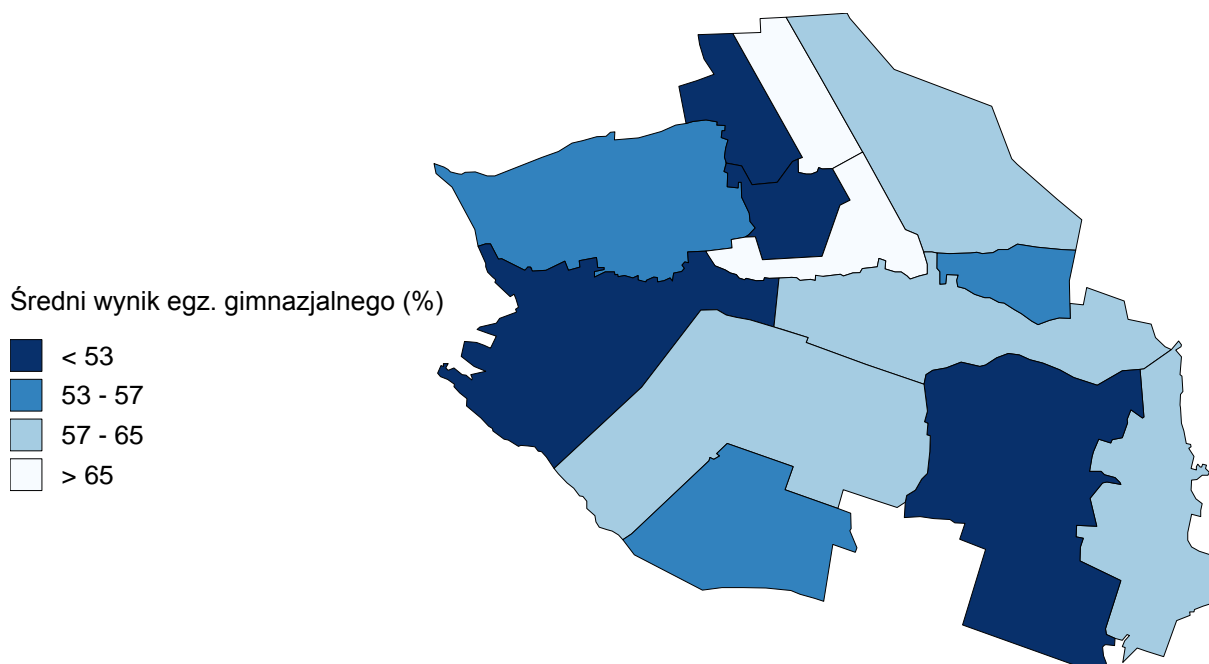
Poziom edukacji

Do oceny poziomu edukacji wykorzystano wyniki egzaminu na zakończenie gimnazjum. Analizując średnie wyniki z egzaminów gimnazjalnych osiągnięte przez uczniów Gimnazjum w roku szkolnym 2014/2015, szkoła nieznacznie odbiega od wyników wojewódzkich i powiatowych w części humanistycznej, aby osiągnąć lepsze wyniki w części językowej, zwłaszcza na poziomie rozszerzonym.

Tab. 1. Wyniki z egzaminu gimnazjalnego gminy Psary.

Część	Średni wynik		
	Województwo śląskie	Powiat będziński	Gmina Psary
historia i wos	64%	63%	59%
język polski	62%	61%	56%
przyroda	48%	49%	52%
matematyka	47%	45%	44%
poziom podstawowy	68%	68%	68%
poziom rozszerzony	48%	50%	52%

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie, 2015.

Ryc. 8. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego.

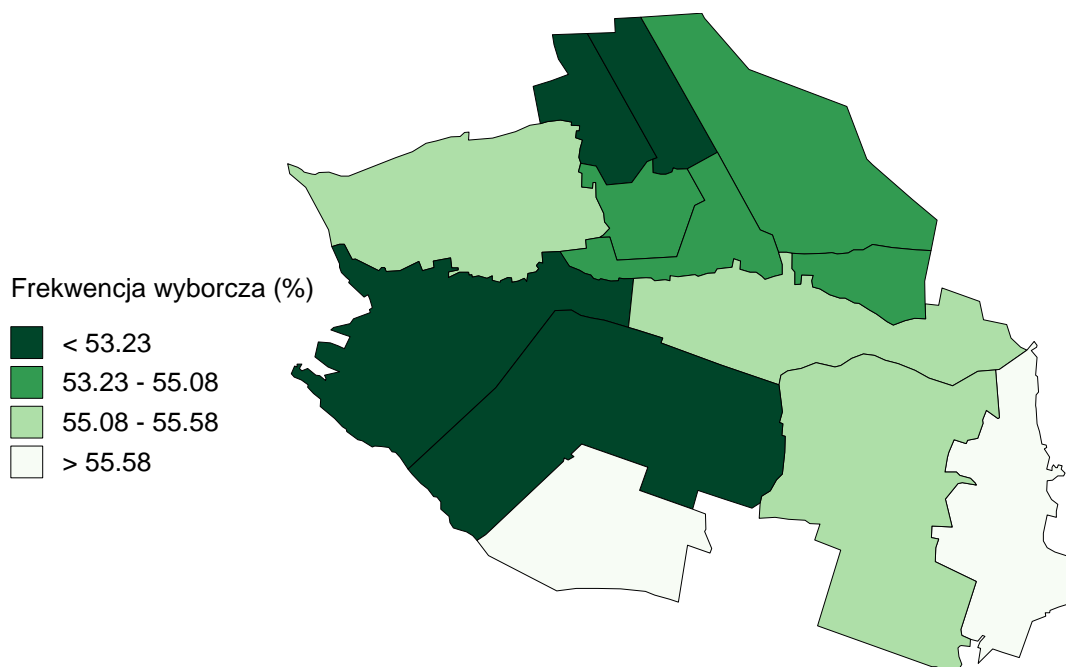
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Jaworznie⁸.

Analiza rozkładu wyników egzaminu gimnazjalnego w podziale na miejscowości wskazuje na duże różnice przestrzenne. Poniżej uśrednionego wyniku dla całej Gminy (54,75%) zakwalifikowały się następujące miejscowości: Brzękowice Górne, Brzękowice Wał, Sarnów, Strzyżowice, Chrobakowe.

Uczestnictwo w życiu publicznym

Jedną z podstawowych form uczestnictwa obywatela w życiu publicznym, zagwarantowaną przez Konstytucję RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483) jest prawo wyborcze. Na terenie Gminy Psary na dzień wyborów parlamentarnych (25 października 2015) mieszkało 9.675 osób uprawnionych do głosowania. Frekwencja wyborcza zanotowana zarówno w Gminie (53,39%), jak i okręgu wyborczym nr 32 (Będziński) (51,52%) była zbliżona do frekwencji w województwie śląskim (52,25%). Analiza rozkładu przestrzennego frekwencji w poszczególnych obwodach wyborczych pozwoliła wskazać obszary Gminy, w których aktywność mieszkańców w życiu publicznym była najniższa względem średniej dla całej jednostki (ryc. 8).

⁸ <http://www.oke.jaworzno.pl>

Ryc. 8. Frekwencja w wyborach parlamentarnych 2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej⁹.

Starzenie się społeczeństwa

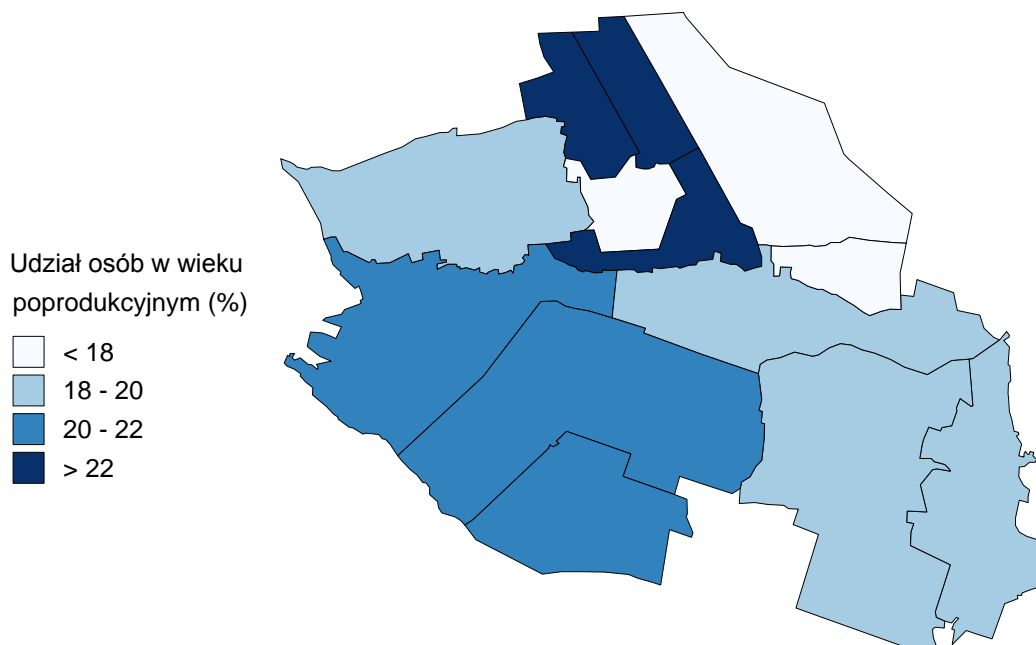
Jednym z ważniejszych problemów społecznych obserwowanych na terenie województwa śląskiego jest starzenie się społeczeństwa. Również na terenie Gminy Psary obserwowany jest stopniowy trend zwiększenia udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Wzrost udziału osób starszych¹⁰ jest wypadkową utrzymującego się od kilku lat ujemnego przyrostu naturalnego (w 2014 roku wartość wskaźnika wyniosła – 4,1 ‰). Jest on jednak bilansowany przede wszystkim napływem migracyjnym mieszkańców. W Gminie Psary w badanym okresie 2010-2014 r. saldo migracji wewnętrznych wzrasta o ponad 100 osób rocznie, co jest zjawiskiem ciekawym

w porównaniu z ogólnokrajowymi tendencjami. W ostatnich latach wzmożyły się procesy migracyjne ludności z ościennych miast Śląska i Zagłębia na teren gminy Psary. Zaznacza się coraz większe zainteresowanie lokalizacją nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w rejonach słabiej zaludnionych i jednocześnie leżących w sąsiedztwie dużych ośrodków miejskich. Migrują głównie osoby młode, w wieku produkcyjnym dlatego też można przypuszczać, że przy utrzymującym się

⁹ <http://parlament2015.pkw.gov.pl>

¹⁰ Udział osób w wieku poprodukcyjnym według danych GUS wyniósł w 2014 roku 22%, według danych Urzędu Gminy 20%

ujemnym przyroście naturalnym w perspektywie kolejnych lat liczba osób w wieku poprodukcyjnym, niemobilnym będzie wzrastała. Dysproporcje w rozmieszczeniu miejscowości o najwyższym udziale osób w wieku poprodukcyjnym są wyraźne i wskazują na obszary, które już teraz wymagają stosownej interwencji (m.in. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów) (ryc. 9).

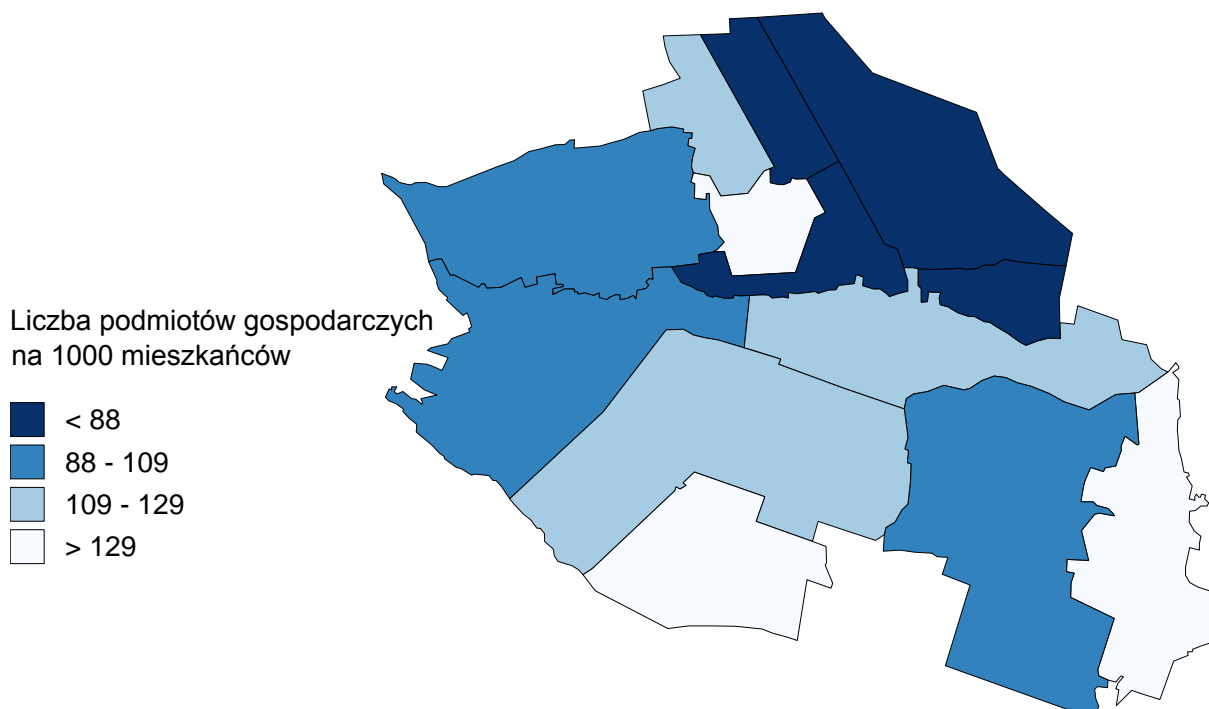
Ryc. 9. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Psarach.

SFERA GOSPODARCZA

Przedsiębiorczość

Stan kryzysowy danej jednostki może wynikać również z niskiego poziomu przedsiębiorczości. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej zależy głównie od potencjału kapitału ludzkiego w zakresie działalności indywidualnej, ale także jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz gminy w sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej. Według Urzędu Statystycznego w Katowicach na koniec grudnia 2014 roku w Gminie Psary zarejestrowanych było 1214 podmiotów gospodarczych, z czego 85% stanowiły podmioty osób fizycznych. Wskaźnik przedsiębiorczości w Gminie wyniósł 105 podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Jest to wynik wyższy od wartości wskaźnika dla województwa śląskiego, który wynosił 101 podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.

Prawie połowa miejscowości nie osiągnęła poziomu odpowiadającej wskaźnikowi dla Gminy. Są to: Chrobakowe, Gołasza Dolna, Gołasza Górna, Dąbie, Gołasza Górna, Sarnów, Strzyżowice.

Ryc. 10. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.

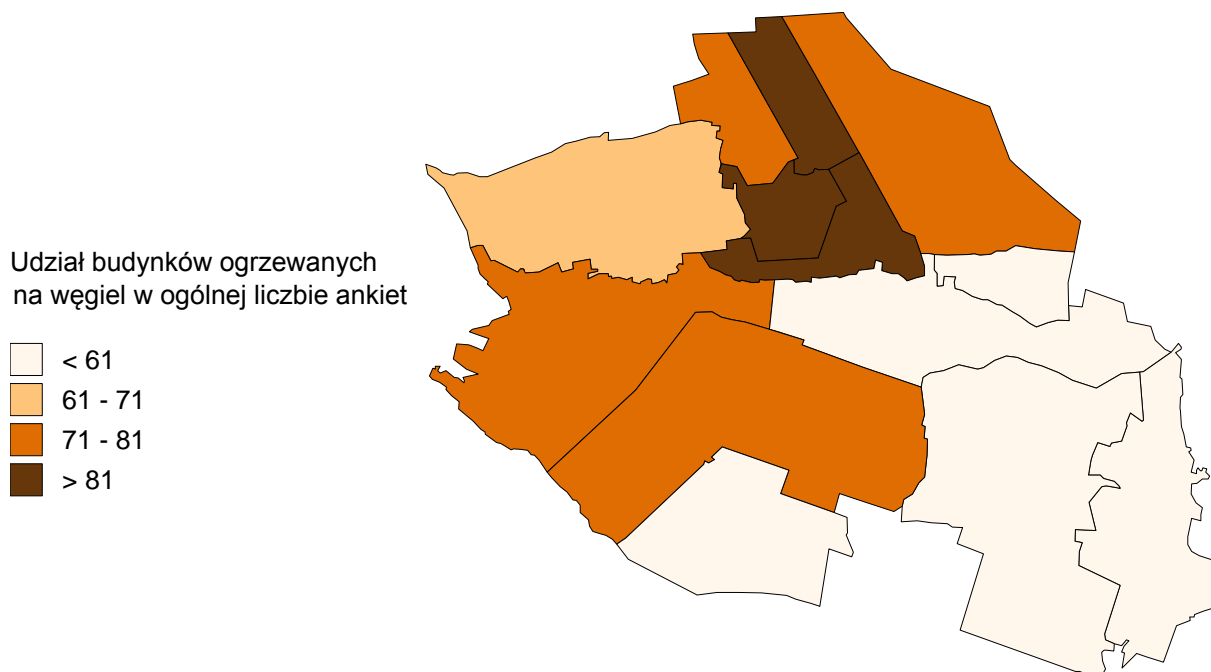
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Katowicach.

SFERA TECHNICZNO – ŚRODOWISKOWA

Stan techniczny budynków mieszkalnych

Wśród grupy zjawisk negatywnych Wytyczne Ministerstwa wyodrębiają m.in sferę techniczną rozumianą przede wszystkim jako degradację stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkalnym, oraz brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. W związku z powyższym przeanalizowano istniejące zasoby budownictwa mieszkaniowego pod względem ich potencjalnego negatywnego

wpływu na środowisko¹¹. Wstępna analiza danych wskazała, że na 732 budynki mieszkalne (budownictwo jednorodzinne) w 66% stosowany jest tradycyjny system grzewczy oparty na tradycyjnym sposobie ogrzewania – piece na paliwo stałe. Tym samym znaczna część respondentów badania (80%) wskazała chęć podjęcia działań w kierunku inwestycji termomodernizacyjnych.

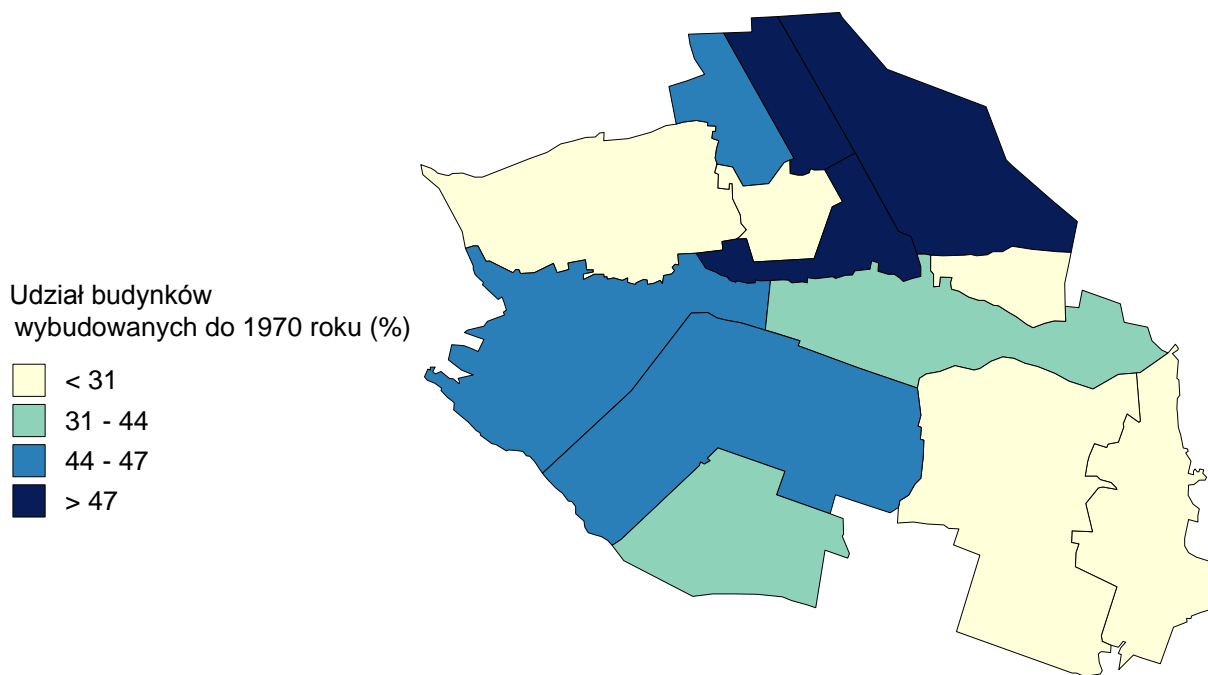
Ryc. 11. Udział budynków ogrzewanych na węgiel w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Psarach.

Największa koncentracja budynków stanowiących zagrożenie dla jakości powietrza atmosferycznego Gminie występuje w północnej i zachodniej części Gminy. Rozkład przestrzenny analizowanego wskaźnika koresponduje przede wszystkim z wiekiem zabudowy mieszkaniowej na tym terenie. We wskazanych miejscowościach przeważają budynki powstałe przed 1970 rokiem. Są to budynki, które z racji obowiązujących technologii wykonania nie tylko opierają system grzewczy na paliwie stały, ale także charakteryzują się niekorzystnymi parametrami w kwestii energooszczędności. Niestety prace modernizacyjne są kosztochłonne i wielu mieszkańców nie stać na samodzielne pokrycie wydatków na wymianę systemu

¹¹ Dane o zasobach lokalowych otrzymano na podstawie ankiet wypełnionych przez mieszkańców Gminy na potrzeby opracowania Programu Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie Gminy Psary na lata 2015-2025.

grzewczego, naprawę dachu, czy ocieplenie. Dodatkowo na uwagę zasługuje fakt, że część mieszkańców wybiera korzystanie z tradycyjnych pieców właśnie ze względów ekonomicznych. Bardzo często do ogrzewania domu stosowany jest bowiem tańszy surowiec taki, jak węgiel o niskiej wartości opałowej czy też niestety śmieci (w tym plastiki).

Ryc. 12. Udział budynków wybudowanych przed 1970 rokiem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Psarach.

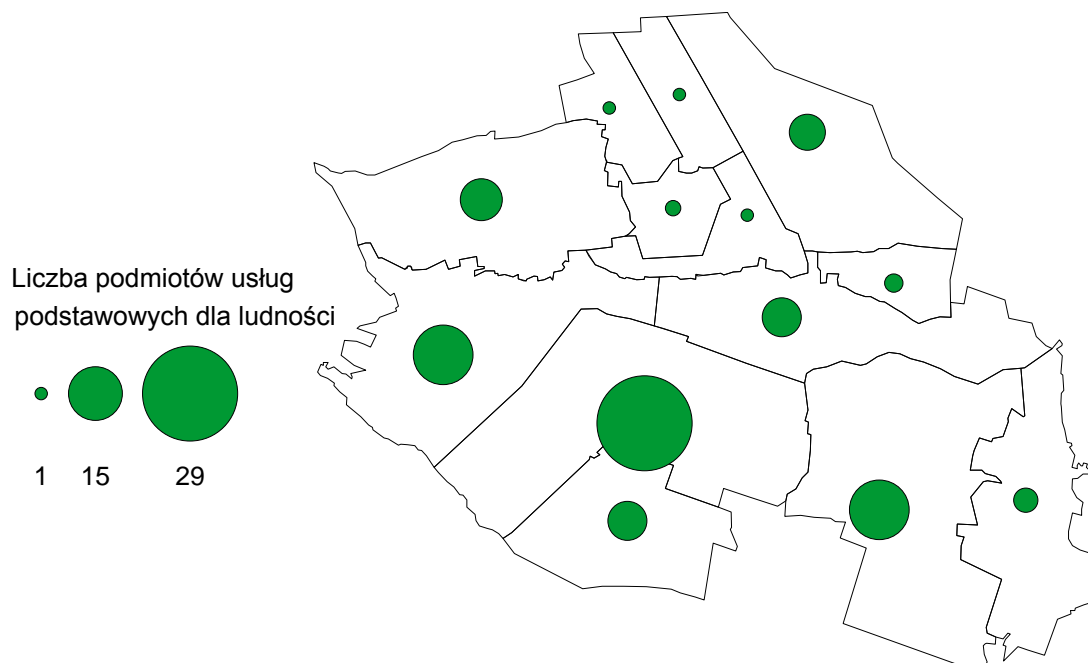
SFERA PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA

Dostęp do podstawowych usług

Wśród podanych analizie sfer zgodnie z Wytocznymi Ministerstwa uwzględniono również elementy sfery przestrzenno – funkcjonalnej. Z racji możliwości pozyskania informacji agregowanych do skali mikro (adres, miejscowości) ocenie poddano dostępność mieszkańców do usług podstawowych¹². Zgodnie z rejestrem REGON na terenie Gminy Psary funkcjonowało w sumie 116 podmiotów świadczących usługi podstawowe dla ludności. Najwięcej, bo aż 29 zlokalizowanych było w miejscowości Psary oraz w Sarnowie i Strzyżowicach (odpowiednio po 17).

¹² Usługi w sferze ochrony zdrowia (sekcja Q według REGON), kultury (sekcja R według REGON) oraz usługi edukacyjne (sekcja P według REGON).

Najmniej tego typu usług działało w północnej części Gminy oraz w miejscowości Preczów. Utrudniony dostęp do różnego rodzaju usług skutkuje niską atrakcyjnością wybranych miejscowości oraz w konsekwencji prowadzi do marginalizacji mieszkańców. Tym samym istnieje realne ryzyko, że dalszy kierunek zmian będzie odbiegał od promowanego w całym kraju rozwoju zrównoważonego.

Ryc. 13. Liczba podmiotów usług podstawowych dla ludności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Obszar zdegradowany to obszar na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, tj. kumulację negatywnych zjawisk reprezentujących przede wszystkim sferę społeczną. W związku z powyższym, w końcowym etapie analizy, określono które z miejscowości charakteryzują się największą liczbą wskaźników odbiegających od wartości¹³ dla Gminy. Założono, że za obszar spełniający kryterium koncentracji problemów uznana zostanie jednostka, która na 13 analizowanych wskaźników

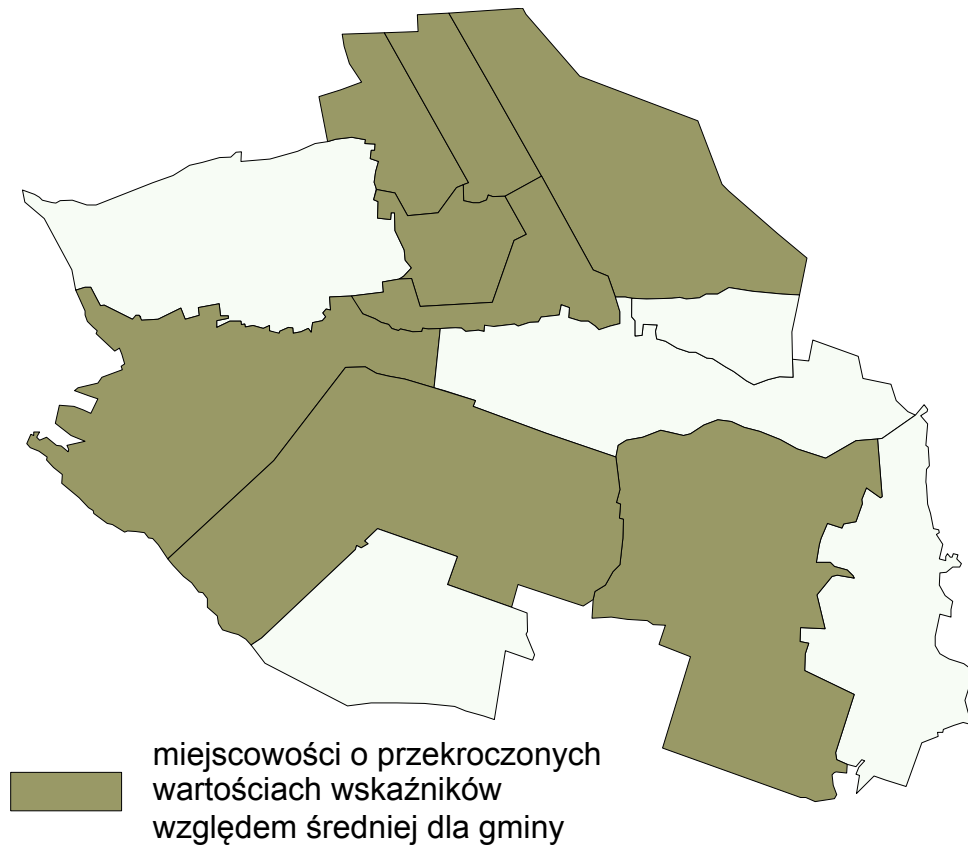
¹³ Przyjęto założenie, że wartość wskaźnika musi być wyższa od średniej dla miasta. Wyjątek stanowią trzy wskaźniki: średni wynik egzaminu gimnazjalnego, frekwencja w wyborach parlamentarnych, liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, w przypadku których wartość wskaźnika niższa od średniej kwalifikowała dane osiedle lub sołectwo.

spełnił co najmniej 7. Tak przeprowadzone postępowanie badawcze pozwoliło wskazać 8 miejscowości, które charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk, tj. noszą znamiona obszaru zdegradowanego (tab.2).

Tab.2.Zestawienie wskaźników do wyznaczenie obszaru zdegradowanego

miejsowość	udział bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych (%)	udział bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych (%)	liczba rodzin ze względu na ubóstwo na 1000	Wskaźnik zagrożenia przestępczością	Niebieskie karty na 1000 mieszkańców	średni wynik gimnazjalny (%)	frekwencja wyborcza (%)	udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	udział budynków ogrzewanych na węgiel w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych (%)	udział budynków wybudowanych do 1970 roku (%)	Liczba podmiotów usług podstawowych dla ludności	Liczba wskaźników spełniających kryterium
<i>Gmina Psary (średnia)</i>	4,0	56,4	28,7	10,51	86,8	2,0	54,75	53,39	19,8	105	66	38,4	9,00	
Brząkowice Górne	1,0	50,0	50,0	0,00	94,5	5,0	35,70	47,51	22,9	109	77,8	44,4	1	9
Brząkowice Wał	5,5	41,7	41,7	9,22	46,1	9,2	36,80	53,23	16,6	134	90,0	30,0	2	7
Chrobakowe	1,2	50,0	0,0	18,07	0,0	0,0	53,53	53,23	16,3	42	57,1	28,6	3	5
Dąbie	4,2	62,1	41,4	11,71	71,7	1,5	64,60	53,23	17,7	86	75,9	48,6	9	8
Golasza Dolna	3,9	36,4	18,2	14,29	32,1	0,0	65,13	53,23	22,1	50	82,4	47,1	1	7
Golasza Górna	4,6	77,8	11,1	5,15	36,1	0,0	80,80	47,51	27,8	82	87,5	87,5	1	8
Góra Siewierska	5,0	52,1	31,3	10,50	60,9	1,1	55,08	55,4	18,4	100	67,9	30,4	11	3
Grodków	2,8	53,8	26,9	8,47	78,3	0,0	54,95	59,16	21,4	129	59,5	42,9	10	3
Malinowice	3,8	53,6	25,0	9,47	81,2	0,0	64,90	55,08	18,1	110	58,6	31,0	10	0
Psary	4,2	59,5	36,0	11,99	98,5	3,0	60,63	50	20,9	114	71,4	45,1	29	10
Preczów	2,2	55,0	20,0	5,57	84,6	5,6	57,70	55,58	18,4	141	47,8	23,9	5	3
Sarnów	5,1	56,5	27,2	14,87	138,8	2,2	39,23	55,44	19,0	88	54,5	26,7	17	7
Strzyżowice	3,9	57,5	20,5	8,11	70,8	1,1	51,38	53,03	20,7	96	77,1	44,8	17	7

Źródło: opracowanie własne

Ryc. 14. Zasięg obszaru zdegradowanego.

Źródło: opracowanie własne

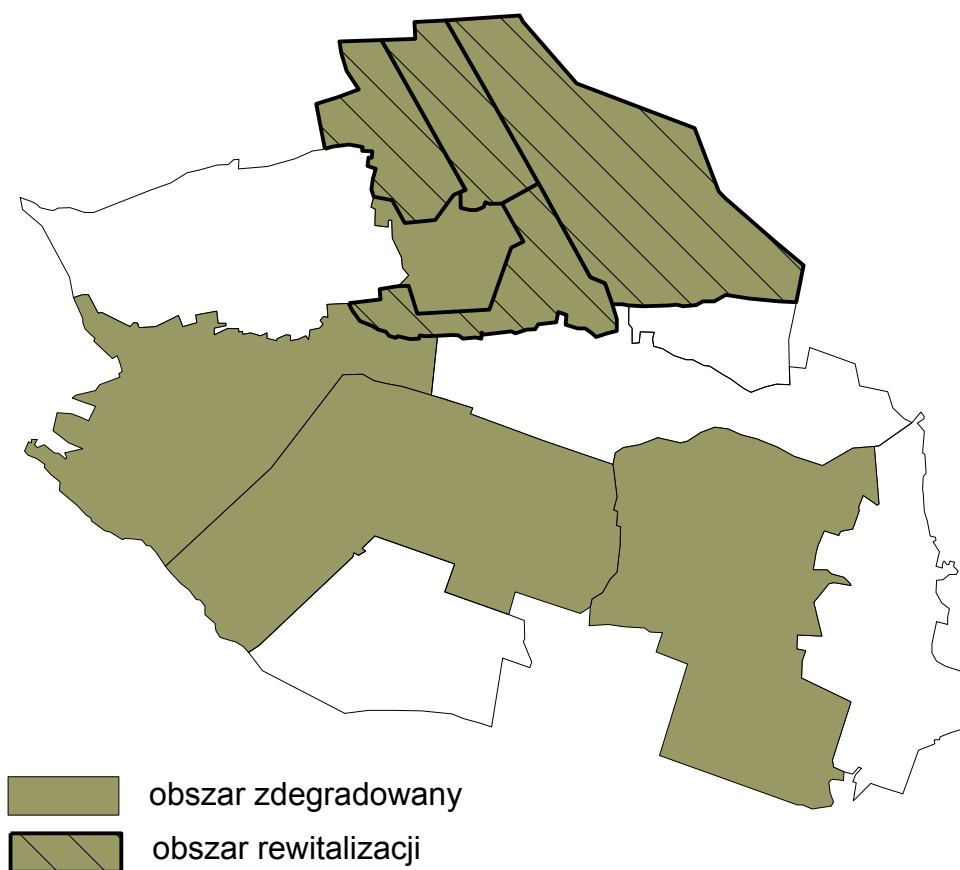
WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI

Dla wyznaczenia zasięgu obszaru rewitalizacji kierowano się następującymi przesłankami wynikającymi z zapisów Wytycznych Ministerstwa w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020:

- obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk;
- obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego;
- obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Obszar wyznaczony jako zdegradowany zajmuje 28,96 ha, tj. 63% powierzchni Gminy Psary. Na tym terenie mieszka 7910 osób, tj. 68,1% ogólnej liczby mieszkańców Psar. Tym samym, stosując powyżej wspomniane zasady, nie może on

zostać wskazany w całości do rewitalizacji. Przyjęte założenia oraz procedura badawcza pozwoliła określić, że wszystkie powyższe warunki spełniają następujące miejscowości: **Brzękowice Górne, Dąbie, Gołąsza Dolna, Gołąsza Góra**. Obszar rewitalizacji stanowi **19,3% powierzchni** i jest zamieszkały przez **11,7% ludności** Gminy Psary. Na terenie miejscowości Psary zdiagnozowano 10 wskaźników. Analiza realizowanych przez Gminę i planowanych do realizacji przedsięwzięć wskazuje, że w stosunkowo krótkiej perspektywie czasu w miejscowości tej w nastąpi poprawa. Natomiast mieszkańcy północnej części Gminy są szczególnie narażeni na marginalizację ze względu na zdiagnozowane na tym terenie problemy oraz uwarunkowania utrudniające skuteczne prowadzenie polityki rozwoju.

Ryc. 15. Zasięg obszaru rewitalizacji w Gminie Psary

Źródło: opracowanie własne